

बी.पी.ए. नृत्य (भरतनाट्यम्)

प्रथम वर्ष

बी. पी. ए. (संगीत, नृत्य, नाट्य)

सर्वसाधारण निर्देशः

- विद्यार्थ्यांना एकावेळी संगीत, नृत्य, नाट्य यापैकी एकाच विषयाचा अभ्यासक्रम शिकता येईल.
- एक प्रात्यक्षिक तासिका ही एका सैध्दांतिक तासिकेइतकी मोजली जावी.
- संबंधित तासिकांना किमान ८० टक्के उपस्थिती असणे अनिवार्य आहे.
- संगीत, नृत्य, नाट्य या विषयांचा हा अभ्यासक्रम पूर्ण वेळ अव्यवसायिक अभ्यासक्रम आहे .
- संगीत, नृत्य, नाट्य या विषयाच्या अध्यापनासाठी स्वतंत्रपणे सर्व सोयी ने युक्त पुरेशी जागा असावी
- संगीत, नृत्य विषयासाठी आवश्यक ती सर्व वाद्य आणि सामग्री असावी.
- संगीताच्या विद्यार्थ्यांसाठी पुरुष आणि महिला यांच्यासाठी तानपुरे आणि तबला आणि (काळी 1,2 तसेच काळी 4, 5 इत्यादी) असावे. यासोबत सरावासाठी इलेक्ट्रॉनिक तानपुरा व तबला मशिन असावे.
- नाट्यविभागाच्या विद्यार्थ्यांना सरावासाठी ब्लॅक बॉक्स सारखे थिएटर आवश्यक त्या साहित्यासह (रंगमंच सेट करण्याची व्यवस्था)असावे.
- प्रत्येक विभागासाठी आवश्यक ते संदर्भ ग्रंथ असावेत.
- वाद्य वादनासाठी हाच अभ्यासक्रम वाद्यांची वैशिष्ट्ये लक्षात घेऊन वाद्य वादनाच्या अंगाने शिकवावा

पेपर १ भाषा : इंग्रजी

पेपर २ भाषा : मराठी

पेपर ३ : सैध्दांतिक १

सत्र १ :

*नृत्याची व्याख्या व नर्तनाचे स्तर-आदिवासी नृत्य ,लोकनृत्य,शास्त्रीय नृत्य ,सिनेनृत्य व आधुनिक नृत्य इ.

*नृत, नृत्य व नाट्य यातील भेद

*नृत्यातील संगीताचे स्थान

*शास्त्र आणि परंपरा

*चतुर्विध अभिनय -आंगिक ,वाचिक ,आहार्य आणि सात्विक

* शास्त्रीय नृत्यातील नाट्यतत्व

पेपर ४ : सैद्धांतिक २

सत्र १ :

* लय म्हणजे काय ?

*अभिनय दर्पणानुसार -नाट्यकर्म ,पात्रप्राण,पादभेद,शिरोभेद , दृष्टीभेद ,मंडलभेद ,स्थानकपाद

*नाट्यशास्त्रानुसार - पादभेद

*संयुत हस्त व असंयुत हस्त आणि त्यांचे सर्व विनियोग

पेपर ५: प्रात्यक्षिक आणि वैयक्तिक

सत्र १:

*अडवू प्रकार-तट्ट, नाट्ट, पक्क, तट्टपक्क/मेट्ट, कुदितमेट्ट, तट्टकुदितमेट्ट/ कुत्त, मंडी ,तिरमाणम् अडवू-गिणतोम्

*अभिनयदर्पण

नाट्यक्रम, असंयुत व संयुत हस्त (प्रत्येकातील पहिले १० विनियोगांसहित)

बी.पी.ए. नृत्य (कथक)

प्रथम वर्ष

बी. पी. ए. (संगीत, नृत्य, नाट्य)

सर्वसाधारण निर्देशः

- विद्यार्थ्यांना एकावेळी संगीत, नृत्य, नाट्य यापैकी एकाच विषयाचा अभ्यासक्रम शिकता येईल.
- एक प्रात्यक्षिक तासिका ही एका सैध्दांतिक तासिकेइतकी मोजली जावी.
- संबंधित तासिकांना किमान ८० टक्के उपस्थिती असणे अनिवार्य आहे.
- संगीत, नृत्य, नाट्य या विषयांचा हा अभ्यासक्रम पूर्ण वेळ अव्यवसायिक अभ्यासक्रम आहे .
- संगीत, नृत्य, नाट्य या विषयाच्या अध्यापनासाठी स्वतंत्रपणे सर्व सोयी ने युक्त पुरेशी जागा असावी
- संगीत, नृत्य विषयासाठी आवश्यक ती सर्व वाद्य आणि सामग्री असावी.
- संगीताच्या विद्यार्थ्यांसाठी पुरुष आणि महिला यांच्यासाठी तानपुरे आणि तबला आणि (काळी 1,2 तसेच काळी 4, 5 इत्यादी) असावे. यासोबत सरावासाठी इलेक्ट्रॉनिक तानपुरा व तबला मशिन असावे.
- नाट्यविभागाच्या विद्यार्थ्यांना सरावासाठी ब्लॅक बॉक्स सारखे थिएटर आवश्यक त्या साहित्यासह (रंगमंच सेट करण्याची व्यवस्था)असावे.
- प्रत्येक विभागासाठी आवश्यक ते संदर्भ ग्रंथ असावेत.
- वाद्य वादनासाठी हाच अभ्यासक्रम वाद्यांची वैशिष्ट्ये लक्षात घेऊन वाद्य वादनाच्या अंगाने शिकवावा

पेपर १ भाषा : इंग्रजी

पेपर २ भाषा : मराठी

पेपर ३ : सैध्दांतिक १

सत्र १ :

* नृत्यगुरुंचा जीवन परिचय - पं. अच्छन महाराज ,पं. सुखदेव महाराज

*तालाची माहिती -तीनताल, दादरा, केरवा

*कथक नृत्याचा संक्षिप्त इतिहास

*कथक नृत्याची साथसंगतीची वाद्ये व त्यांचे कथक नृत्यातील महत्व -तबला ,पखवाज,सारंगी व कंठसंगीत

*ताल लेखन पद्धती -तीनताल, दादरा, केरवा -एकगुन,दुगून ,चौगुन

*भारतीय नृत्यपरंपरांचा अभ्यास-भरतनाट्यम ,मणिपुरी ,मोहिनीअट्टम ,कथकली ,कुचिपुडी ,ओडिसी

*अभिनय दर्पणानुसार प्रथम १० असंयुक्त हस्तमुद्रा

*अभिनय दर्पण आणि नाट्य शास्त्र या ग्रंथांबद्दल संक्षिप्त परिचय पेपर ४ : सैद्धांतिक २

सत्र १ :

* व्याख्या -लय ,ताल ,ठेका ,मात्रा, सम, विभाग ,टाळी ,खाली ,तिहाई ,थाट ,आमद,परन, कवित्त, नटवरी

*ताल लेखन - तीनताल , झपताल यांमधील बंदिशींचे पं. भातखण्डे ताललिपी पद्धतीने लिपिबद्ध करणे

*कथक नृत्यगुरुंचे योगदान

पं. लच्छु महाराज

पं. सितारादेवी

पेपर ५: प्रात्यक्षिक आणि वैयक्तिक

सत्र १:

- * वंदना - गणेश
- * तीनतालमधील १० मिनिटांचा वस्तुक्रम
- * गतनिकास -मटकी , मोरमुकुट

बी.पी.ए. (नृत्य,नाट्य व संगीत)

प्रथम वर्ष

बी. पी. ए. (संगीत, नृत्य, नाट्य)

सर्वसाधारण निर्देश:

- विद्यार्थ्यांना एकावेळी संगीत, नृत्य, नाट्य यापैकी एकाच विषयाचा अभ्यासक्रम शिकता येईल.
- एक प्रात्यक्षिक तासिका ही एका सैध्दांतिक तासिकेइतकी मोजली जावी.
- संबंधित तासिकांना किमान ८० टक्के उपस्थिती असणे अनिवार्य आहे.
- संगीत ,नृत्य , नाट्य या विषयांचा हा अभ्यासक्रम पूर्ण वेळ अव्यवसायिक अभ्यासक्रम आहे .
- संगीत , नृत्य , नाट्य या विषयाच्या अध्यापनासाठी स्वतंत्रपणे सर्व सोयी ने युक्त पुरेशी जागा असावी
- संगीत , नृत्य विषयासाठी आवश्यक ती सर्व वाद्य आणि सामग्री असावी.
- संगीताच्या विद्यार्थ्यांसाठी पुरुष आणि महिला यांच्यासाठी तानपुरे आणि तबला आणि (काळी 1,2 तसेच काळी 4, 5 इत्यादी) असावे. यासोबत सरावासाठी इलेक्ट्रॉनिक तानपुरा व तबला मशिन असावे.
- नाट्यविभागाच्या विद्यार्थ्यांना सरावासाठी ब्लॅक बॉक्स सारखे थिएटर आवश्यक त्या साहित्यासह (रंगमंच सेट करण्याची व्यवस्था)असावे.
- प्रत्येक विभागासाठी आवश्यक ते संदर्भ ग्रंथ असावेत.
- वाद्य वादनासाठी हाच अभ्यासक्रम वाद्यांची वैशिष्ट्ये लक्षात घेऊन वाद्य वादनाच्या अंगाने शिकवावा

पेपर १ भाषा : इंग्रजी

सत्र १

1. Introduction of Indian cinema

i)Indian art cinema

ii) Indian commercial cinema

iii)Regional cinema

2.Hindustani music

3.Carnatic music

4.Indian musical instruments

5.Introduction of Kathak and Bharatnatyam

पेपर २ भाषा : मराठी

सत्र १

१)कलेचे विद्यार्थी जीवनातील महत्व

२) कलेचे मानवी जीवनातील महत्व

३) 'कला '- व्याख्या ,स्वरूप आणि वर्गीकरण

४) हस्तकला आणि ललित कलांमधील फरक

५) ललितकलांची माध्यमे व साधने

६) ललितकलांचे वर्गीकरण

७) ललित कलांमधील एकात्मता

बी. पी. ए. (संगीत)

प्रथम वर्ष

बी. पी. ए. (संगीत, नृत्य, नाट्य)

सर्वसाधारण निर्देश:

- विद्यार्थ्यांना एकावेळी संगीत, नृत्य, नाट्य यापैकी एकाच विषयाचा अभ्यासक्रम शिकता येईल.
- एक प्रात्यक्षिक तासिका ही एका सैध्दांतिक तासिकेइतकी मोजली जावी.
- संबंधित तासिकांना किमान ८० टक्के उपस्थिती असणे अनिवार्य आहे.
- संगीत, नृत्य, नाट्य या विषयांचा हा अभ्यासक्रम पूर्ण वेळ अव्यवसायिक अभ्यासक्रम आहे.
- संगीत, नृत्य, नाट्य या विषयांच्या अध्यापनासाठी स्वतंत्रपणे सर्व सोयी ने युक्त पुरेशी जागा असावी
- संगीत, नृत्य विषयासाठी आवश्यक ती सर्व वाद्य आणि सामग्री असावी.
- संगीताच्या विद्यार्थ्यांसाठी पुरुष आणि महिला यांच्यासाठी तानपुरे आणि तबला आणि (काळी 1,2 तसेच काळी 4, 5 इत्यादी) असावे. यासोबत सरावासाठी इलेक्ट्रॉनिक तानपुरा व तबला मशिन असावे.
- नाट्यविभागाच्या विद्यार्थ्यांना सरावासाठी ब्लॅक बॉक्स सारखे थिएटर आवश्यक त्या साहित्यासह (रंगमंच सेट करण्याची व्यवस्था)असावे.
- प्रत्येक विभागासाठी आवश्यक ते संदर्भ ग्रंथ असावेत.
- वाद्य वादनासाठी हाच अभ्यासक्रम वाद्यांची वैशिष्ट्ये लक्षात घेऊन वाद्य वादनाच्या अंगाने शिकवावा

पेपर 1 भाषा : इंग्रजी

पेपर 2 भाषा : मराठी

पेपर 3 : संगीत विषयक व्याख्या आणि संकल्पना

सत्र 1

- संगीताची ओळख
 - स्वरज्ञान, षड्-कोमल-तीव्र स्वर
 - व्याख्या-पूर्वांग, उत्तरांग, स्वर, सप्तक, आधारस्वर.
- तालज्ञान
 - तीनताल, एकताल

–ठेका

–ताललेखन

- नादाचे गुणधर्म

पेपर 4 : संगीत षास्त्र

सत्र 1

- थाट व राग संकल्पना
- संगीत प्रकार : लोकसंगीत, षब्दप्रधान गीतप्रकार यांची तोंड ओळख
- भातखंडे व पलुस्कर स्वरलेखन पद्धती.
- तानपुरा या वाद्याची ओळख आणि महत्व

पेपर 5 : प्रात्यक्षिक परीक्षा

सत्र 1

- भैरव, भुप आणि यमन या रागांमधील मध्यलय बंदीष आलाप तानांसह
- लक्षण गीत, सरगम गीत या रागसंगीतातील प्रकारांची ओळख
- तीनताल व एकताल हातांवर टाळी देवुन म्हणणे.
- सरगमवरून राग ओळख
- राष्ट्रगीत, भक्तीगीत

बी.पी.ए. संगीत (तबला)

प्रथम वर्ष

बी. पी. ए. (संगीत, नृत्य, नाट्य)

सर्वसाधारण निर्देशः

- विद्यार्थ्यांना एकावेळी संगीत, नृत्य, नाट्य यापैकी एकाच विषयाचा अभ्यासक्रम शिकता येईल.
- एक प्रात्यक्षिक तासिका ही एका सैध्दांतिक तासिकेइतकी मोजली जावी.
- संबंधित तासिकांना किमान ८० टक्के उपस्थिती असणे अनिवार्य आहे.
- संगीत, नृत्य, नाट्य या विषयांचा हा अभ्यासक्रम पूर्ण वेळ अव्यवसायिक अभ्यासक्रम आहे .
- संगीत, नृत्य, नाट्य या विषयाच्या अध्यापनासाठी स्वतंत्रपणे सर्व सोयी ने युक्त पुरेशी जागा असावी
- संगीत, नृत्य विषयासाठी आवश्यक ती सर्व वाद्य आणि सामग्री असावी.
- संगीताच्या विद्यार्थ्यांसाठी पुरुष आणि महिला यांच्यासाठी तानपुरे आणि तबला आणि (काळी 1,2 तसेच काळी 4, 5 इत्यादी) असावे. यासोबत सरावासाठी इलेक्ट्रॉनिक तानपुरा व तबला मशिन असावे.
- नाट्यविभागाच्या विद्यार्थ्यांना सरावासाठी ब्लॅक बॉक्स सारखे थिएटर आवश्यक त्या साहित्यासह (रंगमंच सेट करण्याची व्यवस्था)असावे.
- प्रत्येक विभागासाठी आवश्यक ते संदर्भ ग्रंथ असावेत.
- वाद्य वादनासाठी हाच अभ्यासक्रम वाद्यांची वैशिष्ट्ये लक्षात घेऊन वाद्य वादनाच्या अंगाने शिकवावा

पेपर १ भाषा : इंग्रजी

पेपर २ भाषा : मराठी

पेपर ३ : सैध्दांतिक १

सत्र १ :

* तबला व डग्गा यांच्या विविध भागांची माहिती
सचित्र वर्णन व विविध आकाराच्या तबल्याची माहिती

*तबला व डग्ग्यांवर वाजणाऱ्या सर्व प्रमुख वर्णांची माहिती व निकास पद्धती लिहिणे.

*भारतीय चर्मवाद्यांची ओळख व माहिती
पखवाज,ढोलक, ढोलकी ,डमरू ,मृदंगम

*संकल्पना व व्याख्या
लय ,ताल ,सम, मात्र , विभाग ,टाळी,खाली, आवर्तन, संगीत, नाद, स्वर

पेपर ४ : सैद्धांतिक २

सत्र १ :

* व्याख्या आणि परिभाषा
ठेका ,दुगुन, तीगुन ,चौगुन, किस्म

*पं. भातखण्डे व पं. पलुस्कर ताललिपी पद्धतीची माहिती आणि या पद्धतींत त्रिताल ,झपताल ,रूपक , दादरा आणि केरवा यांच्या एकगुन,दुगुन,तीगुन ,चौगुन लिपिबद्ध करणे.

*बंद बाज आणि खुला बाज यांची सविस्तर माहिती

*लयीची व्याख्या आणि लय संकल्पनेचा सविस्तर अभ्यास

पेपर ५: प्रात्यक्षिक आणि वैयक्तिक

सत्र १:

*तबल्याच्या विविध भागांचे ज्ञान व त्यावर वाजणारी प्राथमिक अक्षरे

*खालील तालांची माहिती, हातावर एकपट ,दुप्पट ,ठेका एकपट -दुप्पट व ४-४ किस्मे दादरा, केरवा ,रूपक ,त्रिताल ,झपताल

* त्रिताल : कायदे 'तीट' आणि ' तिरकीट' अक्षरयुक्त ,४ -४ पलटे व तिहाई

२ तुकडे व २ मुखडे हातावर म्हणून वाजवणे.

* रूपक व झपताल मध्ये २ सम ते सम तिहाई

* हाताने टाळी देऊन अभ्यासक्रमातील सर्व बोलसमूह म्हणणे